

9. Olijnyk O. M. Teatral'no-igrova diyal'nist' v umovax doshkil'nogo navchal'nogo zakladu : navch.-metod. posib. / O.M. Olijnyk. – Kam'yanec'z'-Podil's'kyj: Voloshchuk V. O., 2017. – 163 s.
10. Pavi P. Slovar' teatra / P. Pavi. – M. : Progress, 1991. – 504 s.
11. Pedagogichna majsternist': Pidruchnyk / Zyazyun I.A., ta in. 2-ge vy'd. K.: Vy'ssha shk., 2004. – 422 s.
12. Tan'ko T. P. Osobly'vosti igrovogo navchannya v muzy'chno-pedagogichnij pidgotovci majbutnix vy'xovateliv doshkil'ny'x navchal'ny'x zakladiv / T.P. Tan'ko // Aktual'ni py'tannya my'stecz'koyi osvity ta vy'xovannya: zbirnyk naukovy'x prac' : vy'pusk 2 (8)/ gol.red. Nikolayi G.Yu. – Sumy': FOP Cz'oma S.P., 2016. – S. 43–51.
13. Tumanov I. M. Rezhissura massovogo prazdnika i teatralizovannogo koncerta / I.M. Tumanov. – M. : Prosveshchenie, 1978. – 87 s.
14. Chechetin A. I. Iskustvo teatralizovannyh predstavlenij / A.I. Chechetin. – M. : Prosveshchenie, 1981. – 192 s.
15. Bazovy'j komponent doshkil'noyi osvity / Naukovy'j kerivnyk: A.M. Bogush. – K.: Vy'davny'ctvo, 2012. – 26 s. Rezhym dostupu: <http://mon.gov.ua/activity/education/doshkilna/basic1/>.

УДК 378:51

DOI 10.31652/2415-7872-2020-65-98-103

ПРОФЕСІЙНО-ОРІЄНТОВАНЕ НАВЧАННЯ ВИЩОЇ МАТЕМАТИКИ В ЕКОНОМІЧНИХ ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Рум'янцева К. Є., orcid.org/0000-0003-2423-5608

Статтю присвячено проблемі професійно-орієнтованого навчання математики майбутніх економістів. Проаналізовано стан та визначено роль математичної освіти у професійній підготовці економістів. У процесі дослідження було виокремлено основні етапи формування математичного мислення під час професійної підготовки майбутніх економістів. Розкрито сутність поняття “фахові завдання”, сформульовано основні вимоги та розглянуто методичні підходи до побудови системи таких завдань. Обґрунтовано перевагу та необхідність використання фахових завдань на заняттях із вищої математики.

Ключові слова: майбутні економісти; вища математика; фахові завдання; математичне мислення; математична освіта; професійна підготовка.

PROFESSIONALLY-ORIENTED HIGHER MATHEMATICS TRAINING AT ECONOMIC UNIVERSITIES

Rumyantseva K.

Mathematical education in modern conditions plays an important role in the training of future economists as in the formation of a definite level of mathematical culture, intellectual development, understanding the essence of practical application of the mathematical apparatus, mastering the methods of mathematical modeling. One of the main problems in studying mathematical disciplines in economic institutions of higher education is, in our opinion, students' decreasing interest in studying them. This situation is primarily related to the current economic state of the country, with knowledge that is not used properly in society. Therefore, for teachers of mathematics of economic universities, the problem of improving the quality of training of a new generation of economists is a priority. The aim of the article is to determine the ways and directions of professionalization of educational activities of future economists during while studying “Higher mathematics”. The study used a set of methods of scientific research: comparative analysis to clarify different views on the problem and determine the direction of research; systematization and generalization of pedagogical experience of domestic scientists to determine the state of mathematical training of future economists at universities. Pedagogical observation of students' solving creative professional tasks, their group and individual discussions, oral and written surveys in order to determine the specifics of the implementation of the problem under study. One of the tasks of teaching mathematics at a higher economic educational institutions is to ensure the level of mathematical culture necessary for students' full participation in future professional activities. Mathematics is a unique means of forming not only the educational, but also the developing and intellectual potential of the individual. In particular, teachers of mathematical disciplines face the problem of developing mathematical thinking of future specialists, that is, theoretical thinking built on mathematical objects.

In the course of our research we have identified the main stages of formation of mathematical thinking in the professional training of future economists:

Stage I-mastering mathematical ways of thinking;

Stage II-processing mathematical symbols and formalisms;

Stage III- the ability to apply mathematical modeling.

We are convinced that it is possible to develop mathematical thinking with the help of a specially selected system of professional tasks and methods of working with them.

We interpret a professional task as a task that arises as a result of professional activity, concerns real objects or processes, and the solution of which requires making non-standard decisions. We have developed a system of professional tasks used in training future economists, and defined the main requirements for them.

Keywords: future economists; higher mathematics; professional tasks; mathematical thinking; mathematical education; professional training.

У сучасних умовах особливу роль відіграє вивчення математики, оскільки без знання й розуміння її основ, без формування навичок аналітичного мислення не тільки стає неможливим опанування економічних, технічних дисциплін тощо, але й оптимізація шляхів розвитку економіки в цілому. Інтерес до вивчення математики, первинні знання в цій галузі, науковий світогляд, на якому в подальшому буде ґрунтуватися майбутній професіоналізм, закладаються не тільки в середній, а й навіть ще в початковій школі. А оцінкою результативності цього процесу можна вважати результати незалежного тестування. Головним інструментом оцінювання якості математичної підготовки випускників середніх шкіл та студентів ПТНЗ і коледжів в нашій країні є зовнішнє незалежне оцінювання, за результатами якого здійснюється зарахування до закладів вищої освіти. Також ці результати можуть бути враховані в якості державної підсумкової атестації з дисципліни. Так, президент України підписав наказ «Про оголошення 2020/2021 навчального року Роком математичної освіти в Україні». Одним із пунктів цього наказу є запровадження з 2021 року обов'язкового зовнішнього незалежного оцінювання з математики.

Останнім часом результати зовнішнього незалежного оцінювання з математики викликають занепокоєння. І ці занепокоєння охоплюють уже не тільки шкільних учителів, які забезпечують формування певного обсягу знань учнів, але і викладачів закладів вищої освіти, для яких шкільні знання студентів є тим підґрунтям, на якому в подальшому мають будуватися професійні знання майбутніх фахівців. Разом з тим, у математичній освіті нині існує багато проблем та негативних тенденцій, а саме: різке зниження математичної грамотності, пізнавальної активності тощо. Це негативно відображається на якості фахової підготовки майбутніх економістів.

Однією з головних проблем у вивченні математичних дисциплін в економічних закладах вищої освіти є, на наш погляд, зниження інтересу студентів до вивчення. Такий стан пов'язаний першочергово із сьогодишнім економічним станом країни, зі знаннями, які не використовуються належним чином у суспільстві. Тому для викладачів математики ЗВО першочерговою є проблема покращення якісної сторони підготовки економістів нового покоління.

Проблема прикладної спрямованості математики є об'єктом дослідження та активного обговорення науковців, методистів та педагогів і посідає одне з основних місць у теорії та методиці навчання математики. Актуальність досліджуваної проблеми підтверджується увагою Міністерства освіти і науки України, за участю якого проводяться різноманітні заходи (конференції, вебінари, круглі столи тощо) на яких обговорюються сучасний стан і перспективи розвитку математичної освіти в Україні. Науковці наголошують на тому, що сучасна функція математичної освіти полягає не лише в озброєнні сучасної молоді системою математичних знань і вмінь, а й у забезпеченні цілісного орієнтування кожного учня (студента) у світі з позицій інтересів особистості, ефективного використання учнем (студентом) математичних знань і умінь для неперервної освіти протягом усього життя.

Аналіз останніх досліджень і публікацій показує, що в науці досліджувались проблеми організації навчання математичних дисциплін у закладах вищої освіти з урахуванням сучасних вимог (І.П. Васильченко, Л.П. Гусак, Г.Я. Дутка, Т.В. Крилова, О.В. Левчук, Л.І. Нічуговська, В.А. Петрук та ін.).

Аналіз сучасної практики навчання математики студентів економічних спеціальностей дає можливість виявити недоліки, що певною мірою гальмують досягнення мети й вирішення завдань професійної підготовки майбутніх економістів. Серед них: слабкі навички використання математичних методів під час вивчення дисциплін економічного циклу; недостатнє розуміння й усвідомлення значущості математичної підготовки для практичної діяльності.

Метою статті є визначення шляхів та напрямків професіоналізації навчальної діяльності майбутніх економістів під час вивчення дисципліни «Вища математика».

У статті використовувався комплекс методів наукового пізнання: порівняльний аналіз для з'ясування різних поглядів на проблему та визначення напрямку дослідження; систематизація та узагальнення педагогічного досвіду вітчизняних науковців щодо визначення стану математичної підготовки майбутніх економістів у ЗВО. Педагогічне спостереження за розв'язуванням фахових завдань студентами, групові та індивідуальні бесіди, усні та письмові опитування з метою визначення особливостей реалізації досліджуваної проблеми.

Математична освіта в сучасних умовах відіграє важливу роль у підготовці майбутніх економістів як у формуванні певного рівня математичної культури, інтелектуального розвитку, розуміння сутності

практичного застосування математичного апарату, оволодіння методами математичного моделювання [1, с. 110].

Професійна спрямованість змісту математичної освіти орієнтує студентів на постійне використання математичних знань та умінь у майбутній професійній діяльності.

Посилення ролі математики у сучасному світі, визнання її в системі економічної освіти, як невід'ємної складової фахової підготовки, має знайти відображення в системі освіти в цілому. У зв'язку з цим, ефективна діяльність економіста передбачає підвищення рівня математичної підготовки, яка дозволяє використовувати математичні методи для розв'язання економічних задач. Це завдання сучасної вищої школи актуалізує проблему формування математичної грамотності студентів економічних спеціальностей, їх готовності до професійної діяльності.

Згідно з робочими навчальними планами Західноукраїнського національного університету передбачена неперервність математичної підготовки студентів освітньо-професійних програм “Підприємництво, торгівля та біржова діяльність”, “Економіка”, “Фінанси, банківська справа та страхування”, “Облік і оподаткування” та “Митна справа”. До дисциплін математичного циклу відносять вищу математику, теорію ймовірностей та математичну статистику, економетрику, моделювання економіки, ризикологія та прогнозування, математичне моделювання в економіці.

Так, цикл математичних дисциплін починається вивченням дисципліни “Вища математика” (8 кредитів ECTS). Ця дисципліна вивчається протягом перших двох семестрів. У третьому семестрі вивчається дисципліна “Теорія ймовірностей та математична статистика” (5 кредитів ECTS). У четвертому семестрі вивчається дисципліна “Економетрика” (5 кредитів ECTS) і закінчується у восьмому семестрі тільки для спеціальності “Економіка” вивченням дисципліни “Моделювання економіки, ризикологія та прогнозування” (6 кредитів ECTS). І тільки магістри освітньо-професійної програми “Фінанси, банківська справа та страхування” вивчають дисципліну “Математичне моделювання в економіці” (5 кредитів ECTS).

Вивчення математичних дисциплін у економічних ЗВО являє собою складний процес, основними цільовими компонентами якого є: засвоєння студентами системи математичних знань; оволодіння студентами певними математичними вміннями та навичками; розвиток мислення студентів.

Основними категоріям математичної підготовки майбутніх економістів є вміння математично мислити, застосовувати математичний апарат у професійній підготовці, математична грамотність.

Ми погоджуємося з Т.В. Книгінською в тому, що математика дозволяє розвинути деякі важливі розумові якості, такі як: аналітичні, дедуктивні (здатність до узагальнення), критичні, прогностичні (вміння прогнозувати, мислити на кілька кроків вперед). Також ця дисципліна покращує можливості абстрактного мислення (адже це абстрактна наука), здатність концентруватися, тренує пам'ять і підсилює швидкість мислення. Якщо говорити більш детально й оперувати конкретними навичками, то математика допоможе людині розвинути такі інтелектуальні здібності, як:

- уміння узагальнювати;
- здатність до аналізу складних життєвих ситуацій, можливість шукати правильне розв'язання проблем і визначатися в умовах важкого вибору;
- уміння знаходити закономірності;
- уміння логічно мислити й міркувати, грамотно й чітко формулювати думки, робити правильні логічні висновки;
- здатність швидко міркувати й приймати рішення;
- навички планування, здатність утримувати в голові кілька послідовних кроків;
- навички концептуального й абстрактного мислення: вміння послідовно й логічно вибудовувати складні концепції або операції [2, с. 200].

Одним із завдань навчання математиці у вищому економічному навчальному закладі є забезпечення рівня математичної культури, необхідного для повноцінної участі студентів у майбутній професійній діяльності. Математика є унікальним засобом формування не тільки освітнього, а й розвиваючого та інтелектуального потенціалу особистості. Зокрема, перед викладачами математичних дисциплін постає проблема розвитку математичного мислення майбутніх фахівців, тобто теоретичного мислення, побудованого на об'єктах математики.

Так, вивчення математики вимагає від студентів постійної напруги, уваги, здатності зосереджуватися; воно вимагає наполегливості та закріплює гарні навички роботи. Таким чином, математика виконує важливу роль як щодо розвитку інтелекту, так і щодо формування характеру людини.

Як зазначають науковці [3, с. 73], однією з особливостей мислення сучасних студентів є його кліповість. Кліпове мислення – це процес відображення низки різноманітних властивостей об'єктів, без урахування зв'язків між ними, що характеризується фрагментарністю інформаційного потоку, алогічністю, повною різноманітністю інформації, що надходить, високою швидкістю перемикавання між фрагментами інформації, відсутністю цілісної картини сприйняття навколишнього світу. Через це більшість сучасних студентів не

мають навичок системно сприймати інформацію, критично опрацьовувати її, виділяти головне, зважувати на можливі наслідки й робити правильні висновки. Як наслідок, у сучасних студентів не сформована логічна грамотність, основи якої мають закладатися ще в середній школі.

У процесі нашого дослідження ми виокремили основні етапи формування математичного мислення під час професійної підготовки майбутніх економістів:

I етап – засвоєння математичних способів мислення;

II етап – обробка математичних символів і формалізмів;

III етап – уміння застосовувати математичне моделювання.

Відомо, що розвивати математичне мислення можна за допомогою спеціально підібраної системи задач, вправ і методики роботи з ними.

Розв'язування математичних задач потребує застосування багатьох розумових умінь: аналізувати задану ситуацію, зіставляти дані та шукане, задачу, що розв'язується зараз із задачами, розв'язаними раніше, виявляючи приховані властивості заданої ситуації; конструювати найпростіші математичні моделі, здійснюючи мислений експеримент; синтезувати, відбираючи корисну інформацію, систематизуючи її; коротко та чітко, у вигляді тексту, символічно, графічно і т.д. оформлювати свої думки; об'єктивно оцінювати отримані при розв'язуванні задачі результати, узагальнювати або спеціалізувати результати розв'язання задачі, досліджувати особливі прояви заданої ситуації.

Одне з основних завдань навчання математики – навчити міркувати та мислити. Тому, на нашу думку, доцільно приділяти особливу увагу розвитку математичного мислення в майбутніх економістів, складовими якого є порівняння, аналіз, синтез, узагальнення, абстрагування, конкретизація, систематизація тощо.

Як засвідчує практика роботи у економічних закладах вищої освіти, важливим засобом професіоналізації навчальної діяльності майбутніх економістів є творчі фахові завдання.

П.І. Сікорський та О.М. Горіна зазначають, що організовуючи підготовку фахівця, важливо правильно визначити не лише ядро фундаментальної підготовки фахівця, а й фундаментальні навчальні дисципліни. Оскільки фундаментальні дисципліни тісно взаємодіють з циклом дисциплін професійної підготовки, тому є сенс, аналізуючи, який саме навчальний матеріал фундаментальних дисциплін найчастіше використовується в дисциплінах професійної підготовки, поглибити його засвоєння й, разом з тим, поліпшити вивчення дисциплін професійної підготовки, тобто якість підготовки фахівця [6, с. 51].

Річ у тому, що перехід до ринкових відносин в Україні ставить перед економістами низку нових проблем, пов'язаних із новими умовами господарювання. Основна з них – необхідність глибокого аналізу та осмислення різноманітного за змістом і великого за обсягом потоку економічної інформації, що стає неможливим без достатніх знань у галузі математичного моделювання економічних процесів та інформаційних технологій. Тому сучасний фахівець будь-якого економічного спрямування повинен мати досить глибоку базову підготовку з математики та її прикладних питань. П.І. Сікорський зауважує, що неможливо забезпечити високий рівень засвоєння знань, особливо з фундаментальних дисциплін, якщо студенти не усвідомлюють перспектив у їх застосуванні, не розуміють ролі знань у формуванні майбутніх професійних навичок і вмінь. Через відсутність інтеграції змісту навчального матеріалу з різних дисциплін суттєво знижується мотивація до навчання та інтерес до їх вивчення [5, с. 81].

Вища математика – дисципліна, яка формує фундаментальну підготовку фахівців економічного профілю. Наявність математичних знань, умінь і навичок не означає, що студенти вже вміють застосовувати їх у певних нестандартних економічних ситуаціях, у майбутній професійній діяльності. Для цього необхідно враховувати такі аспекти: вміння творчо та математично моделювати економічні процеси й уміння, практично використовувати отриманий розв'язок математичної моделі [1, с. 272]. Тому, ми переконані в тому, що ці вміння необхідно формувати у процесі вивчення курсу математики шляхом розв'язування фахових завдань.

У контексті вищезазначеного зауважимо, що характерними особливостями викладання математики для студентів економічних спеціальностей має бути:

- логічне й комплексне викладання класичних математичних понять і методів, які мають практичне використання в економіці;
- реалізація тісного зв'язку математики з економікою, тобто викладання класичних розділів математики слід супроводжувати ілюстраціями на основних сучасних економічних поняттях та розв'язуванням актуальних задач ринкової економіки;
- органічне поєднання математики з економічними дисциплінами, у процесі викладання яких використовуються математичні поняття й методи.

Зауважимо, що реалізація навчання математики для економістів у вищих навчальних закладах економічного профілю неможлива без інтенсивного використання в навчальному процесі фахових завдань. Важливим для нашого дослідження є питання методично правильного добору системи таких завдань.

Фахове завдання трактується нами як завдання, яке виникає в результаті професійної діяльності, стосується реальних об'єктів або процесів і розв'язування якого вимагає прийняття нестандартних рішень.

Розробляючи систему фахових завдань, ми враховували ті об'єктивні умови, в яких відбувається формування готовності майбутніх економістів до розв'язання фахових завдань, а саме:

- 1) низький рівень математичної підготовки студентів;
- 2) в академічних групах навчаються студенти з різним рівнем математичних знань, умінь та навичок;
- 3) надзвичайно мала кількість годин (120 – аудиторних, 90 – самостійна робота студентів);
- 4) студенти навчаються на першому курсі й недостатньо володіють економічною термінологією;
- 5) вивчення дисципліни починає здійснюватися в першому семестрі першого року навчання, коли студенти адаптуються до нових умов навчання, коли відбувається становлення колективу, відповідного психологічного мікроклімату в ньому.

Провівши аналіз наукової та методичної літератури, визначимо основні вимоги до фахових завдань, що використовуються в підготовці майбутніх економістів:

- Зміст завдань має відповідати чинним навчальним програмам і майбутньому фаху студентів.
- Умова та сюжет завдання мають відображати реальну ситуацію з майбутньої професійної діяльності.
- Завдання має містити проблемно-конфліктну ситуацію або протиріччя.
- Формулювання умови завдання має бути зрозумілим і доступним, містити тільки термінологію майбутнього фаху.
- Числові величини в завданнях мають відповідати дійсності.
- Розв'язування завдання поєднує теоретичні та практичні знання студентів.
- Завдання мають відповідати пізнавальним можливостям студентів.

Наведемо деякі приклади фахових завдань. Це завдання на знаходження збалансованої торгівлі між країнами; міжгалузевого балансу; повних витрат підприємства; продуктивності праці; собівартості продукції; попиту; пропозиції; рівноважної ціни; еластичності функцій попиту та пропозиції; максимізації доходу і прибутку; мінімальності транспортних витрат; оптимізації оподаткування підприємств; ефективності виробництва; загальних витрат, доходу, прибутку за відомими граничними витратами, доходом, прибутком; обсягу виробленої продукції за відомою продуктивністю праці; додаткових витрат, доходу та прибутку; суми споживчого активного сальдо; прибутку від відсотків вкладу за умови неперервного нарахування; розподілу доходів населення; зростання випуску продукції при інвестиціях; залежності національного доходу від динаміки споживання та ін. [4, с. 79].

Висновки. Використання фахових завдань під час вивчення дисципліни “Вища математика” у вищих економічних навчальних закладах дає позитивні результати: демонструє зв'язок теорії з практикою; викликає інтерес у студентів нестандартною постановкою математичного завдання; сприяє застосуванню математичного апарату для дослідження економічних процесів і явищ; допомагає побудові моделей економічних ситуацій; сприяє знаходженню математичних залежностей в реальних виробничих процесах.

Подальші дослідження можуть бути спрямовані на створення збірника фахових завдань з усіх розділів курсу вищої математики, які можна пропонувати студентам для розв'язування на практичних заняттях і для самостійної роботи.

Література

1. Дутка Г.Я. Фундаменталізація математичної освіти майбутніх економістів: монографія / [Г.Я. Дутка; наук. ред. д-р пед. наук, проф., чл.-кор. АПН України М.І. Бурда]; Університет банківської справи Національного банку України – Київ : УБС НБУ, 2008. – 478 с.
2. Кнігніцька Т.В. «Від практики до теорії» або як зацікавити студентів математикою / Т.В. Кнігніцька // Фізико-математична освіта / СумДПУ ім. А.С.Макаренка. – Суми, 2017. – Випуск 4(14). – С. 199-204.
3. Лиман Ф.М. Формування логічної грамотності майбутніх учителів математики як важливої складової їх професійної підготовки / Ф.М. Лиман, М.Г. Друшляк, Т.Д. Лукашова // Фізико-математична освіта. / СумДПУ ім. А.С.Макаренка. – Суми, 2019. – Випуск 2(20). – С. 72-79.
4. Рум'янцева К.Є. Використання та адаптація математичних методів і моделей у професійній підготовці майбутніх економістів: монографія / К.Є. Рум'янцева, О.М. Вільчинська. – Вінниця: ПП «ТД«Едельвейс», 2016. – 204 с.
5. Сікорський П.І. Дидактичне структурування навчального матеріалу з фундаментальних дисциплін як педагогічна проблема / П.І.Сікорський, О.М. Вітер // Вища освіта України. 2009. – № 6. – С. 80–87.
6. Сікорський П.І. Принцип фундаменталізації у професійній підготовці майбутніх інженерів / П.І. Сікорський, О.М. Горіна // Вища освіта України. 2009. – № 3. – С. 49–55.

References

1. Dutka H.Ya. Fundamentalizatsiia matematychnoi osvity maibutnikh ekonomistiv: monohrafiia / [H.Ya. Dutka; nauk. red. d-r ped. nauk, prof., chl.-kor. APN Ukrainy M.I. Burda]; Universytet bankivskoi spravy Natsionalnoho banku Ukrainy – Kyiv : UBS NBU, 2008. – 478 s.

2. Knihnitska T.V. «Vid praktyky do teorii» або як zatsikavyty studentiv matematykoiu / T.V. Knihnitska // Fizyko-matematychna osvita / SumDPU im. A.S. Makarenka. – Sumy, 2017. – Vypusk 4(14). – S. 199-204.
3. Lyman F.M. Formuvannia lohichnoi hramotnosti maibutnikh uchyteliv matematyky yak vazhlyvoi skladovoi yikh profesiinoi pidhotovky / F.M. Lyman, M.H. Drushliak, T.D. Lukashova // Fizyko-matematychna osvita. / SumDPU im. A.S. Makarenka. – Sumy, 2019. – Vypusk 2(20). – S. 72-79.
4. Rumiantseva K.Ye. Vykorystannia ta adaptatsiia matematychnykh metodiv i modelei u profesiinii pidhotovtsi maibutnikh ekonomistiv: monohrafiia / K.Ye. Rumiantseva, O.M. Vilchynska. – Vinnytsia: PP «TD«Edelweis», 2016. – 204 s.
5. Sikorskyi P.I. Dydaktychne strukturuvannia navchalnoho materialu z fundamentalnykh dystsyplin yak pedahohichna problema / P.I. Sikorskyi, O.M. Viter // Vyshcha osvita Ukrainy. 2009. – # 6. – S. 80–87.
6. Sikorskyi P.I. Pryntsyp fundamentalizatsii u profesiinii pidhotovtsi maibutnikh inzheneriv / P.I. Sikorskyi, O.M. Horina // Vyshcha osvita Ukrainy. 2009. – # 3. – S. 49–55.

УДК 378.147:355.237

DOI 10.31652/2415-7872-2020-65-103-108

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРИ ДІЛОВОГО МОВЛЕННЯ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ У ВІЙСЬКОВИХ ЗВО НА ОСНОВІ КОМУНІКАТИВНО- ДІЯЛЬНІСНОГО ПІДХОДУ ДО НАВЧАННЯ

Сваричевська А. П., orcid.org/0000-0002-0954-101X

У статті окреслено особливості культури ділового мовлення майбутніх офіцерів. Мета статті – проаналізувати теорію і практику процесу формування культури ділового мовлення в майбутніх офіцерів та охарактеризувати шлях і умови його ефективного здійснення. У статті зацентовано увагу на відповідності набутих майбутніми офіцерами знань нормативного, комунікативного й етичного аспектів культури ділової мови.

Ключові слова: майбутні офіцери, культура ділового мовлення, мовленнєва діяльність, комунікативно-діяльнісний підхід, ділові ігри.

THEORETICAL AND PRACTICAL ASPECTS OF FORMING BUSINESS SPEECH CULTURE OF FUTURE OFFICERS IN THE MILITARY IHE BASED ON THE COMMUNICATIVE-ACTIVE APPROACH TO STUDYING

Svarychevska A. P.

The article emphasizes the urgency of the problem of forming of business speech culture of future officers in the military institutions of higher education based on the communicative-active approach to studying. It has been demonstrated how using the communicative-active approach gives the possibility to realize the process of forming business speech culture of future officers on the fundamental principles of developmental studying (studying at a high level of difficulties, awareness of cadets of the studying process, a high pace of learning material, scientific and systematic). The peculiarities of business speech culture of future officers have described. The purpose of article is to analyze the theory and practice of the process of forming business speech culture of future officers and characterize the way and conditions of its effective implementation. The most prospective for the author of the article seems to be the implementation of this process on the basis of communicative-activity approach to studying, which ensures adequacy to the requirements of complex military-professional business communication. The result of the process of forming business speech culture based on the communicative-active approach to studying is the level of formation of business speech in future officers, and also a complex of abilities (imitative, modeling, spontaneous). The article provides examples of the use of various types of business games that contribute improvement of speech activities of future officers in the conditions of military-professional business communication. Attention is focused on the conformity of the acquired by future officers knowledge of normative, communicative and ethical aspects of business language culture. The results and conclusions of the research expend the understanding of the concepts of «speech activity», «business speech culture and business communication of servicemen», «communicative-active approach to studying».

Keywords: future officers, business speech culture, speech activity, communicative-active approach, business games.

Одним із засобів зміцнення державності, забезпечення культурного та військового розвитку країни є українська мова. Без мовленнєвої діяльності унеможливиться оволодіння професійними знаннями та загальнокультурний розвиток особистості майбутніх офіцерів. Однак сучасний рівень культури мовлення в суспільстві та в Збройних Силах України (ЗСУ) викликає найсерйозніші роздуми, на чому з тривогою наголошують не лише філологи, а й діячі науки та культури. Зміна мовленнєвої практики за останні десятиліття й зрушення культурно-етичних цінностей у суспільстві зумовлюють необхідність розробки й